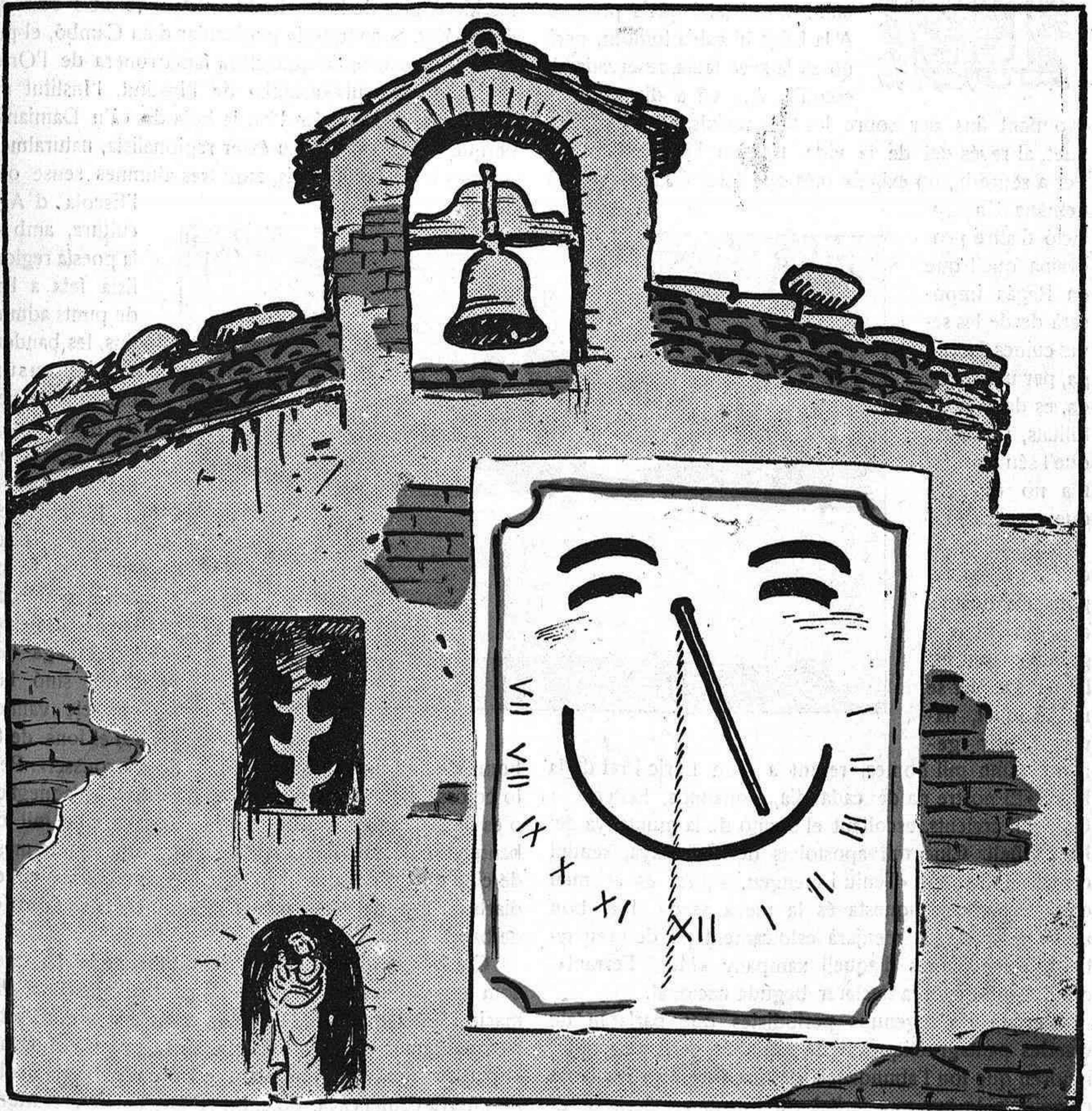

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1951 ————— Any XXXVIII
BARCELONA 19 DE MAIG DE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims ————— Atrassats: 20

Per economia de llum, els governs de les grans potències han avançat de una hora els rellotges oficials.

Comentari del rellotge de sol.— A mi si que.. plim!

CRÒNICA

El banquet de Panurg

EN les predestinacions polítiques, aquest banquet babilònic que la Lliga Regionalista ofereix demà passat a l'unitat electoral de Catalunya, era fatal que's produís. A la Lliga hi cabia tothom, però no en la seva taula, reservada als escollits. Ara vé a dir-nos que,

triomfant fins per sobre les lleis socials, en el seu banquet, al revés del de la vida, tothom hi té un cobert. Per a seure-hi, no exigeix més que ésser català, car no's demana l'acceptació d'altre programa que'l que en Regàs imposarà desde les seves cuines. La Lliga, per una vegada, es deixa d'habilitats, i declara que'l seu programa no és altre que un «menú».

A Catalunya, com a França, segons els nostres avis, «tout est grand et tout est bon». De fer-se un banquet, havia d'ésser gegantí. Cinc mil homes, resant a Don Enric Prat de la Riba: «El nostre pa de cada dia, donaunos, Senyor!...» Cinc mil creients, escoltant el sermó de la muntanya del Parc Güell. Cinc mil apostolets de Catalunya, sentint dir an en Cambó: «Teniu i mengeu, aquest és el meu còs; beveu, que aquesta és la meva sang». I el bon remat regionalista, menjarà estoicament pa de preu rebaixat i unes copes d'aquell xampany «Mont Ferrant», que l'Agulló intenta declarar beguda nacional.

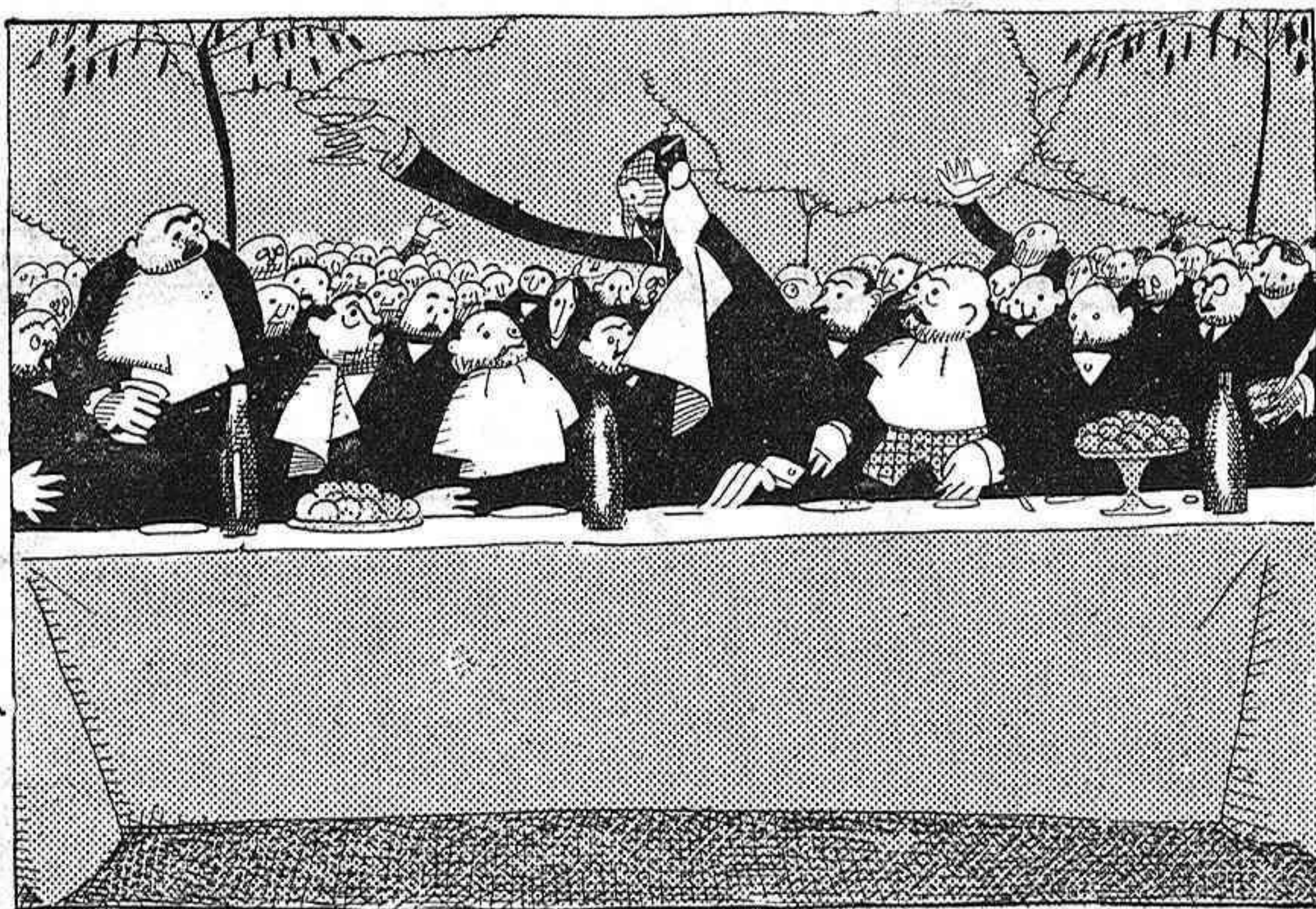
Perquè els ingenuus periodistes que parlaràn de viandes pantagruèliques i de taulades gargantuesques, ignoren que fou l'abundancia de queviures, no pas la de comensals, lo que caracteritzà els dinars rabelesians. El banquet del Parc Güell, no serà un banquet, sinó un acte; no un cobert de a duro, sinó la solemne substitució

en la política barcelonina, de la «merienda fraternal» pel banquet fraternal; no menjaràn, sinó que amb la transsubstanciació de l'arroç, ingeriràn símbols que'ls ompliràn l'ànima, però no pas l'estòmac, com en una eucarestia patriòtica. Però Tartarín, restarà satisfet, i «ells», els castellans, els lerrouxistes, els de l'Unió i els de l'Esquerra, rabiuràn davant la festa colossal de la Lliga...

Acabem d'escriure un adjectiu exactament representatiu del banquet de Panurg. La Lliga, infeccionada de germanisme, estima lo colossal, la grandesa desmesurada que espeterra. Les taules que faràn dir: «com això, no s'ha fet res a Espanya», corresponen a tota la psicologia regionalista. Es l'arquitectura d'en Gaudí, la megalomania ideològica de l'Ors, l'estil apocalíptic dels editorials de *La Veu*, la conquesta peninsular d'en Cambó, el projecte d'Exposició, l'arquitectura fanfarronera de l'Orfeó, els anunciats «alts estudis» de l'Institut, l'Institut mateix, la capsalera de *La Veu*, la bola de cà'n Damians—perquè, en Damians, deu ésser regionalista, naturalment, —l'Escola de Bells Oficis, amb tres alumnes sense ofici,

l'Escola d'Agricultura, amb sis, la poesia regionalista feta a base de punts admiratius, les banderes inconmensurables dels Ateneus de districte i les manifestacions grandioses.

L'escola de la Lliga és l'escola de l'espeterrament, però ocular, no pas heroic. No l'ofega l'estètica, sinó l'espectacle vanitós. En el fons de tot

home de la Lliga, hi ha una ànima de «carroussel». Però lo colossal desapareix quan se té d'arribar a l'abnegació o es deu treballar en l'anònim. Si aquests cinc mil del banquet colossal, haguessin de pagar una quota mesal de cinc duros, en subscripció que no apareixeria en els diaris, al cap del mes, quatre mil nou-cents se donarien de baixa.

Confessem que en la festa del diumenge hi ha quelcom més que un dalit d'espeterrament. Conté una afirmació i una temptació. Dèu anys compleixen d'un altre banquet famós, el de la Victoria. La Lliga tenia al davant el partit radical, fort i udolant com un presagi jacobí; l'esquerra començava, potent, i la Diputació i el Municipi, eren encara la terra de promissió. Passats dèu anys, el lerrouxisme està vençut, l'esquerra desfeta i la Dipu-

tació i el Municipi, són les cases grans de la Lliga. Pot aquesta, doncs, parar taula a muntanya i dir als seus, amb aire de rei conqueridor: «I ara, senyors, seguim i siguin servits». En Prat de la Riba, apel·lant al capítol d'imprevistos de la Mancomunitat, com qui disposa del botí dels caiguts, hauria d'afegir, magestuosament: «Tot pagat».

I amb les sis pessetes, aquells catalanistes de la Lliga, a la manera dels romans que acceptaven els déus i els vicis dels vençuts, al diumenge vinent se'n anirien als toros.

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

LA BOFETADA

L'escena al menjador. El Papà intenta inútilment llegir el diari. El Nen pica damunt la taula amb unes estires.

El Papà.—Nen, estigue't quiet; no m'atabalis.

(La criatura, naturalment, segueix picant... una mica més fort.)

El Papà.—Prou, nen!... no et vui sentir més!

(El nen, aleshores, pica i xiula a la vegada.)

El Papà (furiós).—Que pot-ser vols que et dongui una bofetada?

El Nen.—Sí, papà.

El Papà.—Sí?... Doncs no te la donaré. Ja que la vols, no la tindràs. Així aprendràs de creure.

(Dos minuts de silenci.)

El Nen (tímidament).—Papà...

El Papà.—Què?

El Nen.—Papà!

El Papà.—Que ets pesat, noi!... Què vols ara?

El Nen.—Vui la bofetada.

El Papà.—Doncs no te la donaré.

El Nen.—Tu me l'has promesa, ai noi! I lo que's diu no's desdiu.

El Papà.—Doncs no l'hauràs.

El Nen.—Jo vui la bofetada!... Jo vui la bofetada!

(El marrec es posa a plorar escandalosament.)

La Mamà (entrant tota acalorada).—Què és aquest escàndol? Què passa?

El Nen.—Jo vui la bofetada!... Jo vui la bofetada!

La Mamà.—No diguis tonteries, nen!... Vès, ara, una bofetada!... Au, no ploris, que ja et compraré una trompeta.

El Nen.—No! No!...

La Mamà.—Un sabre?...

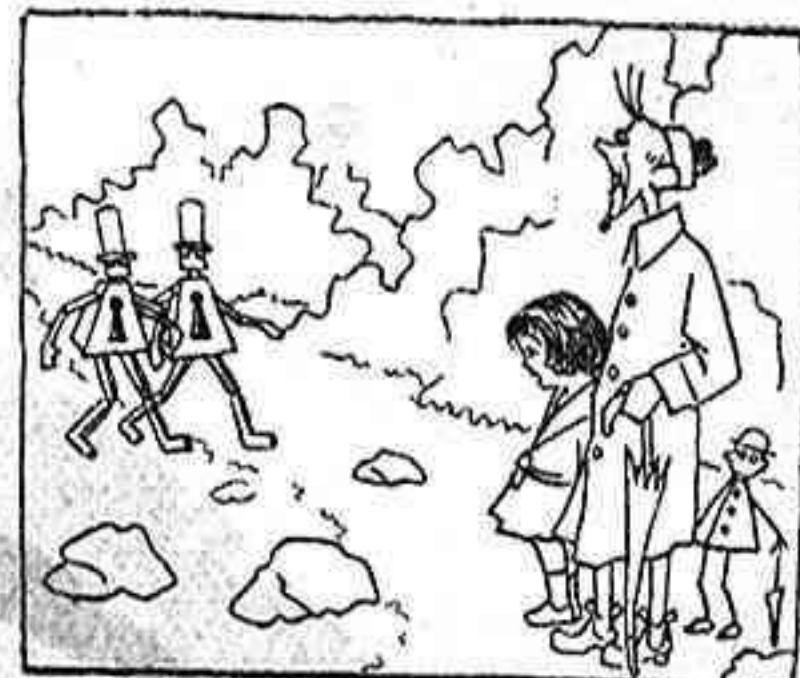
El Nen.—No! No!...

La Mamà.—Una bicicleta?...

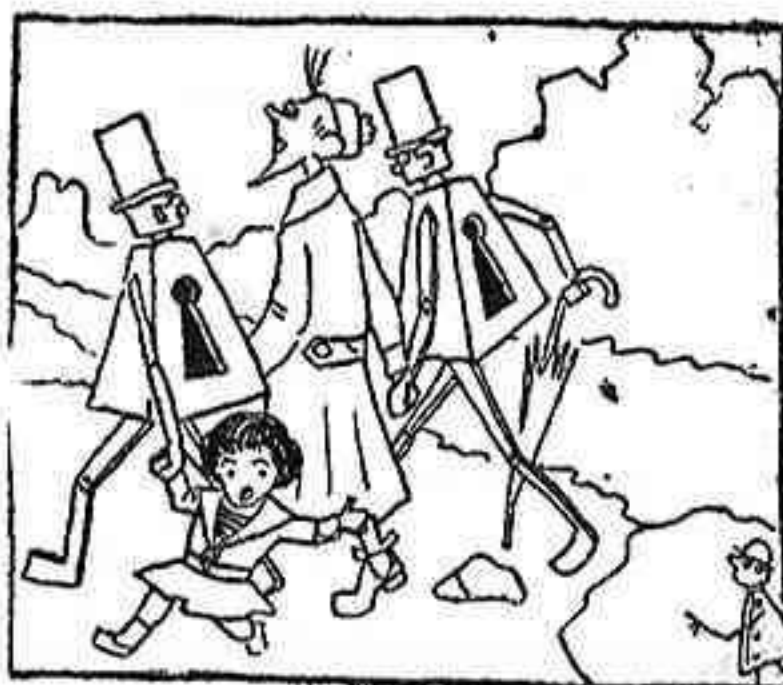
LA MORT DEL PANYS

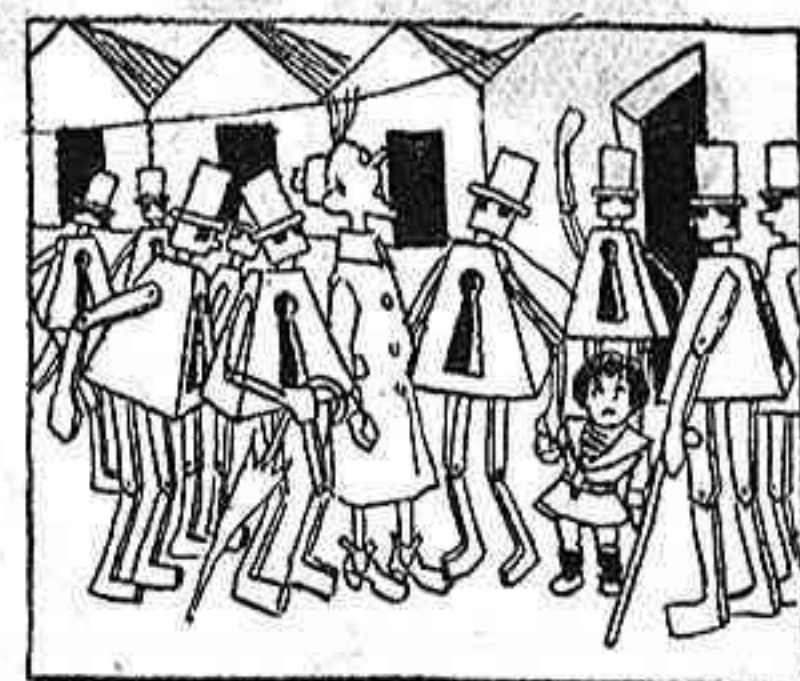
El professor Max per a poder tancar degudament als seus deixebles, pregunta per la ciutat dels panys. Ningú pot donar-li l'adresa.

Felçment en trova dos pel camí.

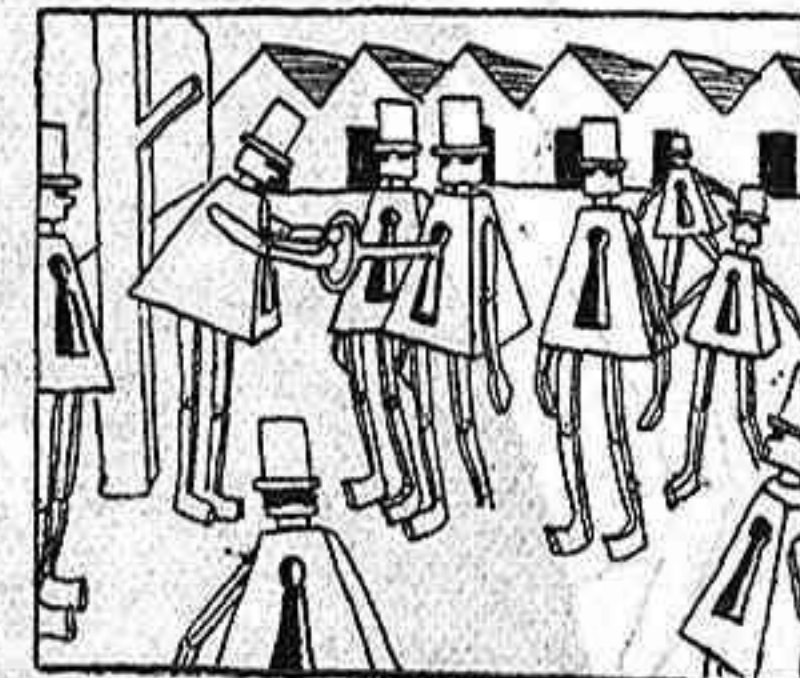
Que els conduïxen a la ciutat llur.

I allí acorden amb gran desolació de mestre i deixebles, que més que amb pany i clau, estaran segurs en una gàbia.

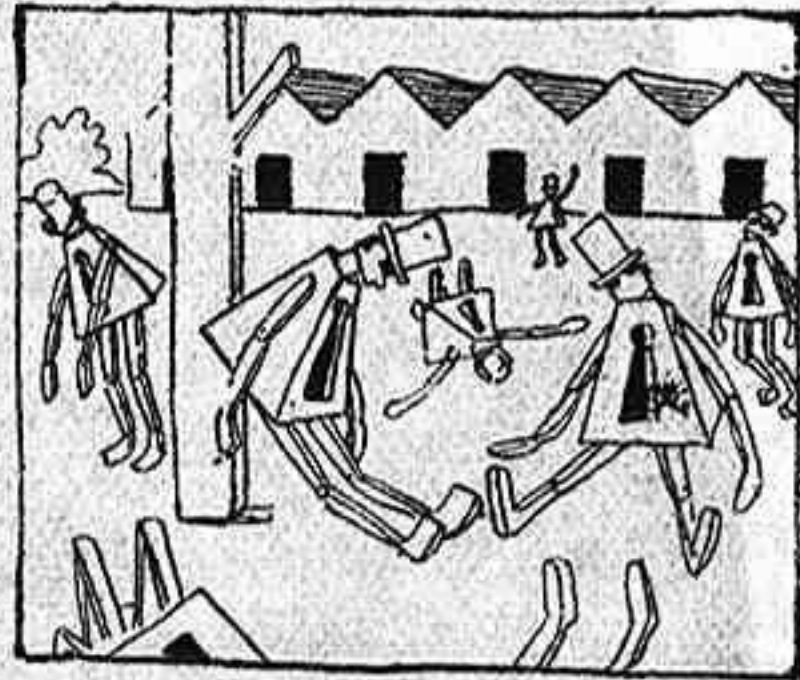
En la qual els tanquen i deixen clavats.

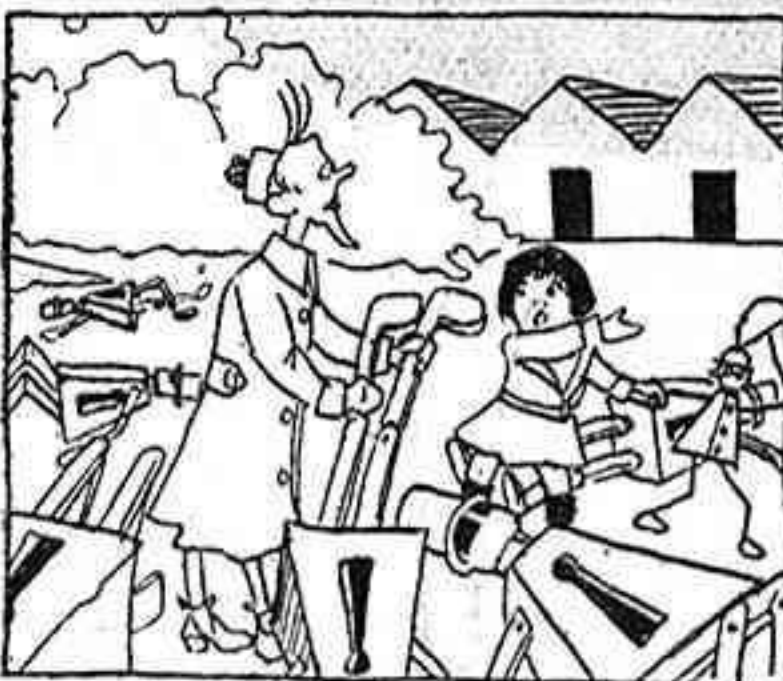
Però el petit s'escapa i porta una clau, aprofitant la qual el mestre tanca el ventre an els panys.

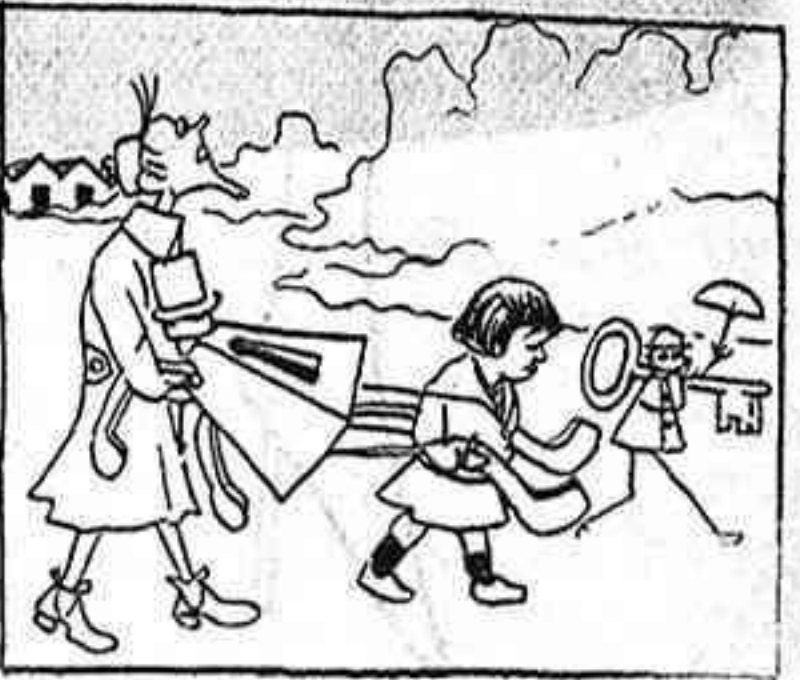
El noi penja la clau en un arbre molt alt al qual tingué d'enfilarse.

I amb els ventres tancats els panys se moren de gana.

Al veure'ls morts, ells, rates, cavalls, goços i demés esclaus criden: Visca la llibertat.

I els enterren. Amen.

«GRAN TBATRO ESPAÑOL»

La beneficiada Elena Jordi, reina del vaudeville.

El Nen.—No! No!... Jo vui la bofetada!
La Mamà (donant-li un revés a les galtes).—Té, aquí la tens, doncs, si la vols.
El Nen (plorant desesperadament).—Oi, oi, oi!...
La Mamà.—Estàs content, ara?
El Nen.—No!... Jo vui la bofetada!...
La Mamà.—Si te l'acabo de donar...
El Nen.—Vui que me la dongui el papà!
La Mamà (al Papà).—Ho sents què diu el teu fill? Vol que li donguis tu, la bofetada.
El Papà (empipat, al nen).—Està bé. Callaràs, si et dono una bofetada?
El Nen (plorant).—Sí...í...í!...
 (El Papà engega a la criatura un revés mascle.)
 (Silenci momentani.)
El Nen (arrocegant-se per terra i gemegant).—No m'agrada aquesta!... La vui més fluixa, la vui més fluixa!...

G. BEAUMONT

Aquells escriptors de finals de segle XIX, mig naturalistes i mig romàntics, acostumaven a dir que la millor novel·la era la vida. Les inesperades complicacions i els enredats episodis se produïen davant dels nostres ulls amb la mateixa força sorprenent i pintoresca que en les aventures imaginades. Avui, aquells escriptors, aplicarien una nova denominació a l'intrincada producció d'uns episodis. La millor pel·lícula, dirien, és la vida...

I tindrien raó. Heu's-aquí que s'acaba de produir un *film* barceloní, que no podria portar altra marca que la Nordisk, la marca protectora dels amors, legals o il·legals. Una mica de ubicuitat, una mica de misteri, una mica de detectivisme i una mica d'arcova. Pel·lícula completa.

El narrador, com nosaltres, promet no dir noms. Tot lo més, alguna inicial. Les cadires de la tertulia xafardeira el rodegen, i el que és mestre de la curiositat encara l'excita més: «Es extraordinari. Us dic que és extraordinari!» I comença la pel·lícula:

Dues senyores, mare viuda i filla, que viuen al Passeig de Gràcia, reben un dia una carta firmada per un senyor, el cognom del qual correspon a una gerarquia nobiliària. La carta era una declaració d'amor. La mare ordena no respondre, perquè encara que molt conegut el galant, i de fortuna, què podria pensar si immediatament fós acceptat? Però la filla contesta, i una correspondència s'estableix.

—Mamà, no miri, que passa en X...

La mamà obeïa, i la discreció del galant era respectada; però un dia arribà una nova carta d'amor. El pare del galant confessava el seu enamorament i, com el fill, parlava de matrimoni. La filla, tota inquieta, respongué excusant-se. Però el pare del galant, toçut, insistí, i una nova correspondència va nèixer. Les cartes del pare eren plenes de comediment; les del fill enceses de passió. La família X... disposava de tota la lira de l'enamorament... I la filla, tota avergonyida, seguia aconsellant a la mare que no mirés, perquè ara passava el senyor X... pare, ara

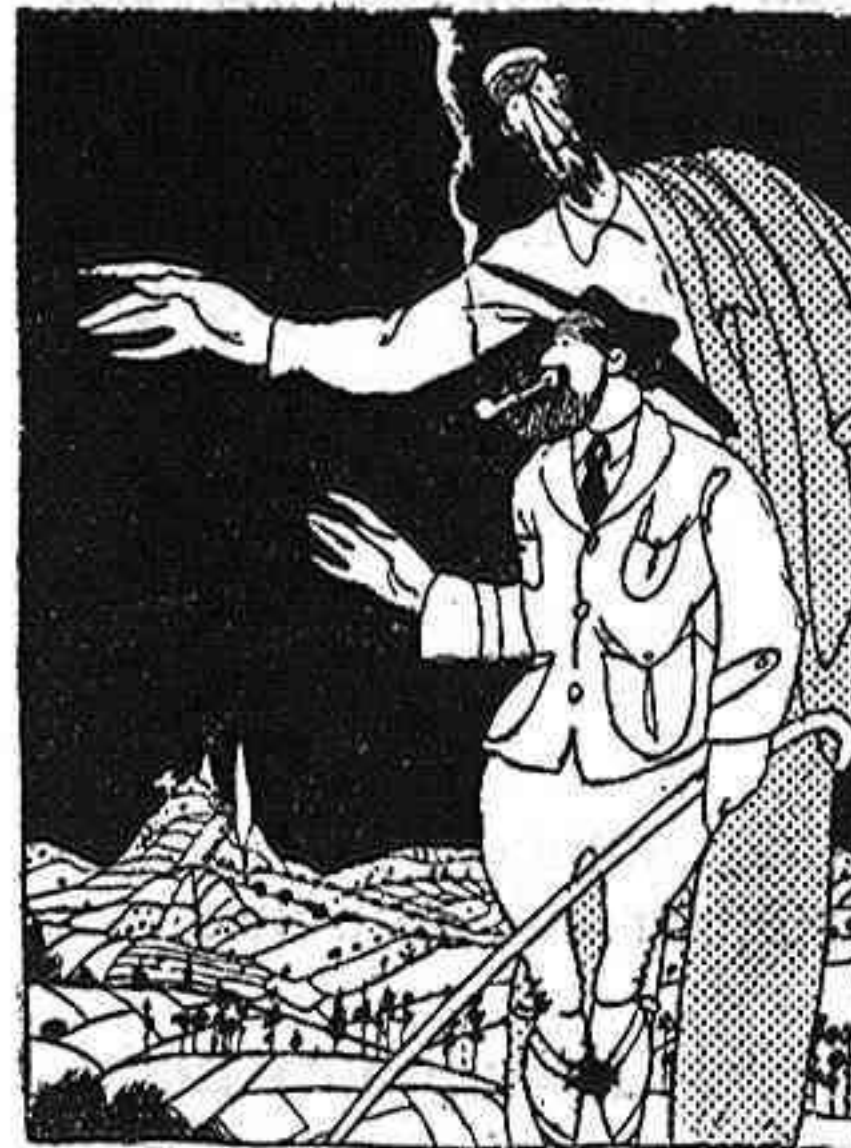

—Retrata'm.
—Despulla't i ageute, que jo no pinto més que natura morta.

—Noi, els barcelonins, quin tràngol amb el pa!
—Que's facin repicar. Nosaltres el tenim amb el vi.

—Fariu el favor de dir-me si vaig bé per a anar a Mongat.
—No ha d'anar bé!... Jo porto gorra i també hi vaig.

—Vols dir que fa temps d'anar tan abrigat?
—Quina culpa hi tinc si ho me'ls regalen fins a la primavera!...

el senyor X... fill. Unicament, sortint amb la minyona, tenia alguna entrevista amb el fill.

Aquell equívoc se va resoldre tràgicament. Una carta del fill ho anunciava: «El meu pare ha mort en una de les seves finques, víctima d'un accident...» A l'endemà apareixia la esquila a *La Vanguardia*. La filla no pogué sofrir serenament aquells trasbalsos, i començà a posar-se sentimental i ullerosa. El metge recomanà el camp, el bon sol i el bon aire, que neutralitzessin aquelles escriptures excitadores.

S'espessa l'embull de la pel·lícula. Les senyoretetes del «Salón Cataluña» començarien a pressentir una Traviata virginal...

Quan la sentimental donzella arribà al poble muntanyenc, una carta del galant li anunciava l'envió d'un auto, «dels meus quatre autos, el millor.» Podia tenir confiança amb el *chauffeur*, molt expert i molt bon xicot... Les excursions començaren, i un dia la mare reb una lletra de la filla, dient-li que s'en va, emportada pel amor.

Un rapte, un rapte del galant X...! La mare, atribulada, va a veure a l'advocat, aquest al jutge, i aquest ordena la detenció del galant.

—El senyor X...?

—No és a Barcelona.

—Bé, però no saben on para?

—Diuen que és a Madrid.

La policia estableix una mica de vigilancia, i al cap de pocs dies, X... arriba, el detenen i el presenten al jutge. Endebades esvalota, jura ignocencia, prometent detallar tot el seu viatge madrileny. El jutge, inflexible, objecta:

—Vostè no sostenia correspondencia amorosa amb la senyoreta A...?

—No, senyor.

—Vostè no era el seu xicot?

—No, senyor.

—Vostè no li envià un auto, preparant així el rapte?

—Però, senyor jutge, si jo no conec ni de vista an aquesta senyoreta!

—I les cartes?

La mare conserva algunes cartes, que li són presentades al galant.

—Aquestes cartes són falses! Aquesta lletra no és la meva lletra!

Pel «Salón Cataluña» passara un remor de sorpre-

sa, un ah! de les damisel·les desorientades. I s'encendrien els llums, i els espectadors se mirarien els uns als altres, comunicatius: Està bé, veritat, aquesta pel·lícula?

I la pel·lícula tindria, immediatament, un epíleg que complauria al senyor Rucabado, moralista cinematogràfic. Les averiguacions judicials, posaren en clar que la senyoreta A... sostenia relacions amb un *chauffeur*, molt favoregut per la Naturalesa, i que d'abundosa imaginació, tal volta excitada i adestrada pel cine, havia confeccionat totes aquelles pintoresques histories per a facilitar les entrevistes i el rapte. I allà van, camí de França, terra d'amor.

Bona pel·lícula, digna d'un Beaumarchais cinematogràfic. Si la senyoreta A... torna a Barcelona, no dubtin el senyors Pich i Togores en contractar-la. Aquesta senyoreta Tenorio pot donar dies de gloria a la literatura nacional.

El crim de Vallvidrera, el crim de Sant Andreu de la Barca, el crim del paleta Bosch, els crims de la companyia de «Novedades». «La mà que apreta» té extesos els seus dits damunt Barcelona...

La gent se complau en les delicades descripcions dels diaris. Els detinguts pel crim de Vallvidrera, mostraven uns profusos tatuatges que el bon periodista anava descrivint: «Una dona nua en l'espatlla, un revòlver, una altra dona nua en el ventre...»

I el que va llegint les pornogràfiques aplicacions, sospèn la lectura i ens diu: «Cap tatuatge com el d'un brètol francès que visità la nostra presó. Aquí, i perdoni la manera de senyalar, portava un lleterero tatuat que deia, senzillament: *Au bonheur des dames.*»

Però el crim que promou més curiositats i més disputes periodístiques, és el de la dona esquarterada. És una guerra sorda contra en Bono, reporter de *El Noticiero*, al que acusen els seus companys de bastir tota una novela, com si fós una casa barata. Ara resulta que la Manuela Espell no és morta, ni el «Carboneret» és assassinat. Escoltant a un cego cantar el seu assassinat, determinaren dir al jutge que tot allò eren romanços.

Els periodistes, unànimement, desconfien de que aquest nou capítol del sensacional folletó, no sigui una nova pensada del reporter ianquí de *El Noticiero*, i els uns als altres se van dient: «Aquest és un home que en Bono ha fet sortir per cinc duros, per a vendre més *Cieros*.»

La poesia catalana, veient la decadència i poca eficàcia dels Jocs Florals, acaba de realitzar uns simbòlics Jocs Matrimonials.

El poeta C. Riva Bracons, acaba de contraure matrimoni, no amb una xicota banal i prosaica, sinó amb la poetessa Clementina Arderiu. La conjunció d'una musa i un muso, naturalment que no podia ésser beneïda més que per mossèn Ribé, poeta. I està clar, no podien ésser testimonis, altres que en Carner, Josep i poeta; López Picó, Josep i poeta, i Sagarra de Castellarnau, Josep i poeta.

Després d'això, no dubtem que la conservació i reproducció de la forma poètica, destinada a desaparèixer, estan assegurades.

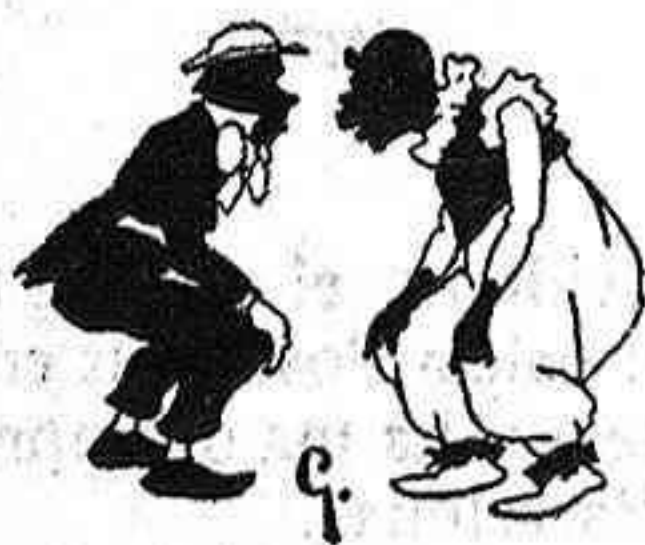
La Veu ataca an en Brossa. L'acusa d'endarrerit, de fraseòleg, amb un tò de saviesa impertinent.

En Brossa interroga:

—Qui ho deu haver fet? Algún savi de l'Institut. N'hi han tants!...

Després s'estira la barba, i completa la frase:

—Perquè així com en Lerroux fa burots, en Prat de la Riba fa savis.

No! no! no!...
un any menys demanem

Mira que an aquests alemanys se'ls hi acudeixen unes coses!... No en tenen prou amb matar i fer matar als seus homes, que, als que són vius, encara els hi volen escurçar l'existència adelantant tots els rellotges una hora diària i quitant-la de la vida dels ciutadans.

Capim que això ho hagin fet els alemanys. «Com més ne morin, menys ne tindrem de mantenir», s'haurà dit els del Consell Suprem de l'Imperi. Però, i els anglesos i italians, per què la volen fer aquesta brometa? Per què la volen fer els nostres veïns francesos?

Diu que, avançant els rellotges, s'hi veurà més estona. No m'ho acabo de creure; jo crec que s'hi veurà la mateixa. Diu que treballarà més; jo dic que si són de pagès, treballarà menys.

Ves a contar-li a un jornalero que són les sis, quan ell veu, per la ratlla de sol que entra per les escletxes, que són les cinc. Ves al jaç d'un pastor o d'un rabadà a despartar-lo dient-li que són les tres, quan ell, mirant les estrelles, ja sab bé que són les dues. Proveu-ho, i si l'un no us tira una sabata i l'altre un esclop, me deixo tallar una orella.

Que als alemanys, que són tant burros, els hagin d'enganyar per a fer-los llevar dematí, un hom s'ho explica; però, als anglesos, tant vius, no. Trobem que hauria sigut més fàcil dir-los-hi:

—Nois: per aprofitar la llum i l'estona, convé canviar les hores de treballar, de menjar, de beure, de dormir i de llevar-se. El nostre lema és: «Sempre endavant!» Endavant, doncs. Llevant-vos més aviat, més aviat esmorzareu, més aviat anireu a la taverna i més aviat al llit. (Del treball, no n'hauria dit un mot).

Però volguer enganyar al pròxim amb hores suposades! Ni que no hi haguessin rellotges de sol al món. Ni que no caigués la bola del ministeri de la Governació, vagin a fer creure als de Calatorao que aleshores són les onze.

Senyors governs: mirin que no se'ls hi acudeixi escurçar-nos l'existència; ja sabem que vostès són capaços de tot, per a fer la tinyeta al pobre; però això ja seria massa. Si volen empescar-se uns quants dies més de festa, hi passarem; però, per a llevar-nos més aviat i posar-nos a la tasca, no, no i no.

Que treballin els diputats!

Una festa de flors

Sembla que hi ha el projecte de celebrar a Barcelona, per allà a primers del pròxim juny, una gran batalla de flors.

Serà una mena de *Coso florido*, organitzat pels tranquils de la «Atracció de Forasters», (a) *Gatzara continua*, que promet ésser un aconeixement.

Com de costum en aitals casos, els pobres, que constitueixen el veritable poble, no pendrà part en la festa. Li pendrien si en comptes de flors es tractés de verdura i de llegum; si des de'ls cotxes i balcons guarnits es tirsessin, a la faisó de clavells i roses, còpses de bròquil, manats d'espàrrecs, cols, escarxofes i grapats de pèsols tendres. Aleshores l'èxit del festival hauria estat complet.

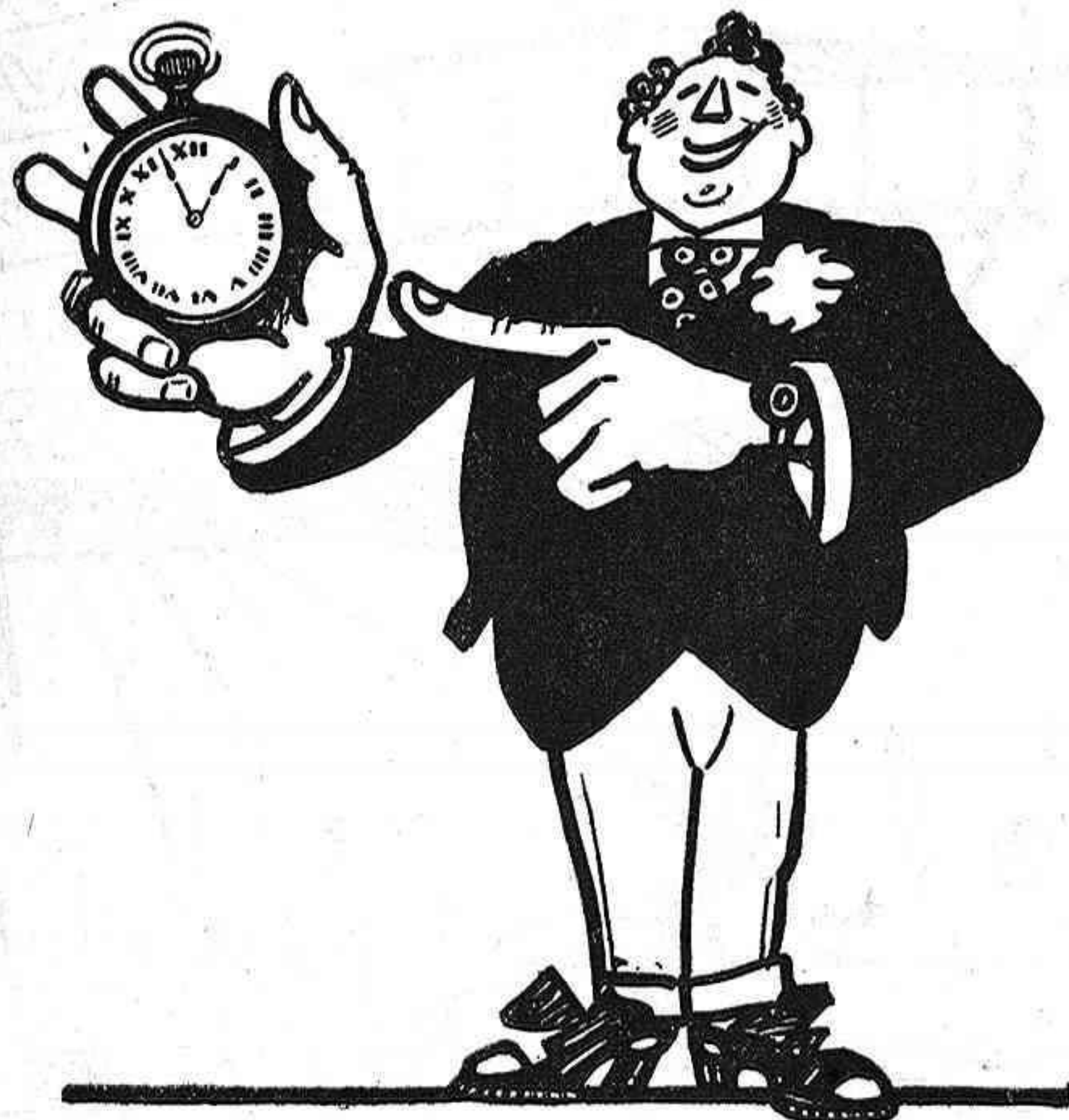
Però, com que d'ençà de l'alça dels queviures totes aqueixes coses van més cares que'ls nards i les gardenies i el vegetal menjívol ha passat d'article de primera necessitat a article de luxe, la Comissió organitzadora ha obtat per les flors; així és que'ns haurem de contentar

amb la festa florida; i els pobres tindran que resignar-se a donar preferència als ulls i al nas, i deixar de satisfer les exigents voluptuositats del paladar i del estómac.

Amb tot, nosaltres, que no ens havem comptat mai entre els golafres pràctics, sinó més aviat entre els desganats i els poetes, aplaudim l'idea floralasca dels organitzadors. No sols l'aplaudim; ens hi adherim de tot cor.

I si les nostres iniciatives haguessin de tenir poc o molt ressò dintre la tasca dels que hauràn de confeccionar el programa del projectat «coso», fins hi diríem la

— Mallatsiga!... Ara a Anglaterra són les dues... Això vol dir que'ls meus anglesos voldràn cobrar una hora més aviat.

— I nosaltres, els espanyols, també l'avançarem el rellotge?
— Ca, home; nosaltres ja estem prou adelantats.

nostra per a que l'acte revestís la deguda trascendencia i els pagesos quedessin ben espetarrats.

I la nostra seria aquesta: Compondre una cavalcada de carros guarnits, en la composició dels quals l'amic Alarma podria desenrotllar-hi tot el seu talent, dintre d'un presupost arregladet, que ell d'això ja'n sab la prima.

Un carro per a cada flor, i a cada carro una personalitat barcelonina habillada amb el trajo corresponent:

En Peyo, de «Don Juan de noche».

L'Iglesias (el Nasi), de «Girassol».

La Chelito, de «Sensitiva».

L'Apeles Mestres, de «Flor de sang».

En Pepito Carner, de «Flor de tarongina».

En Guimerà, de «Rosa» (María).

La Jordi, de «Perpetuina».

En López-Picó, de «Vara de Sant Josep».

En Vilaregut, de «Passionaria».

En Cambó, de «Clavell morat».

En Pere Corominas, de «Siempre-viva».

En Xavier Viura, de «Margarita».

La senyora Karr, de «Peonia».

En Calvet, de «Xeringuilla».

En Rius i Rius, d'«Espuela de caballero».

La senyora Freixas, d'«Escabiosa».

En Montero, de «Jassamí».

El senyor Oller, de «Lilà».

Etc., etc.

Com a final, al cap-d'avall de la cavalcada, un gran carro-mato florit dedicat a les aromes verges, a les santes aromes bosquetanes, tot espígols i estepes, i farigoles, i romanins, i roses-veres. I al mig, al cim d'una roca espadada, el nostre bon amic mossèn Pedregosa escampant «floretes de Sant Francesc».

I aquí sí que, pot-ser, els nostres burgesos panxcontents hi veurien, indignats, un vesllum d'ironia...

Això del pa

Ve't-aquí que hi havia un governador que no n'encertava una. Ara arreglaré una vaga: Guau! Ara guanyaré unes eleccions: Miau! Ara seré ministre: Marramaul!

I l'home es posa a rumiar, dient-se: «Què faràs, cabaç?» Després de molt rascar-se el clatell, decidí fer baixar el preu del pa.

Se dirigí als forners, i aquests contestaren:

— Que abaixin la farina.

Anà a trobar als farinares, i li digueren:

— Dongui'ns el blat a bon preu.

Se dirigí al govern i, desde Madrid, li contestaren:

— Sí, home, sí. Demani.

Després, com si res. El pa, en comptes de baixar, amunt s'ha dit. El governador abandonà l'Eden i, ferm en els seus propòsits, vegé al ministre, parlà de dimitir (ja! ja! ja!), i per fi, tornà a la capital, i a fer baixar el pa s'ha dit:

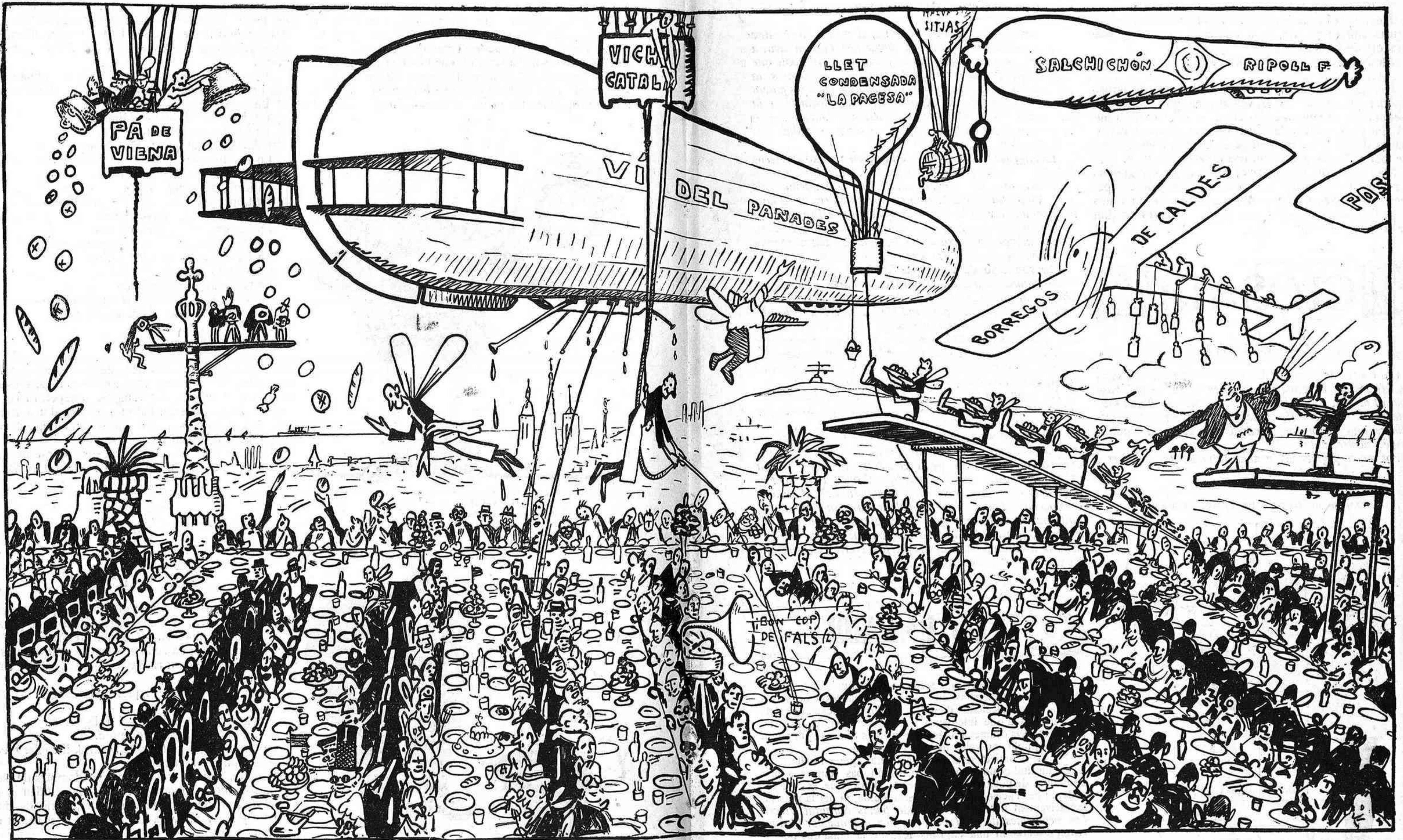
— Flequers, baixeu el pa.

— Que baixi la farina.

— Farinares, baixeu la farinal

— Que baixi el blat.

El Kolossal àpet regionalista del Park Güell o aquí veuràn, señores, lo que és la "Unitat" i lo que és tenir gana.

—Bladers castellans, poseu-vos a rotllo; companyies navieres, reduiu els fletes; bankers...

—Alto les seques, que'ls senyors s'han enfadat.

Mentres la brometa se la faci vostè amb els seus governats, anirem bé. Ara, tocar bankers, naviers o aca-paradors de Castella, mail

Aleshores el governador tornà a dir:

—Cabaç, què faràs?

I ell que sí que fa parar totes les fàbriques de farina, s'apodera de les existències, ven al preu que li convé i assegura que durant cinc dies el pa, si no baixa, no pujarà. Després, veurem. Ja veurem lo que veurem. Els farinares diuen que menjarem pa de cendra, i els forners que, per a ells, ne guardaran una dotzena a la post.

D'això se'n diu socialització; d'embargar els graners dels potentats castellans i els vaixells de les grans companyies i d'obligar als bancs a obrir crèdits, s'en diria uns atropells, i no és que pensem que'ls farinares tinguin tota la raó, ni els mils.

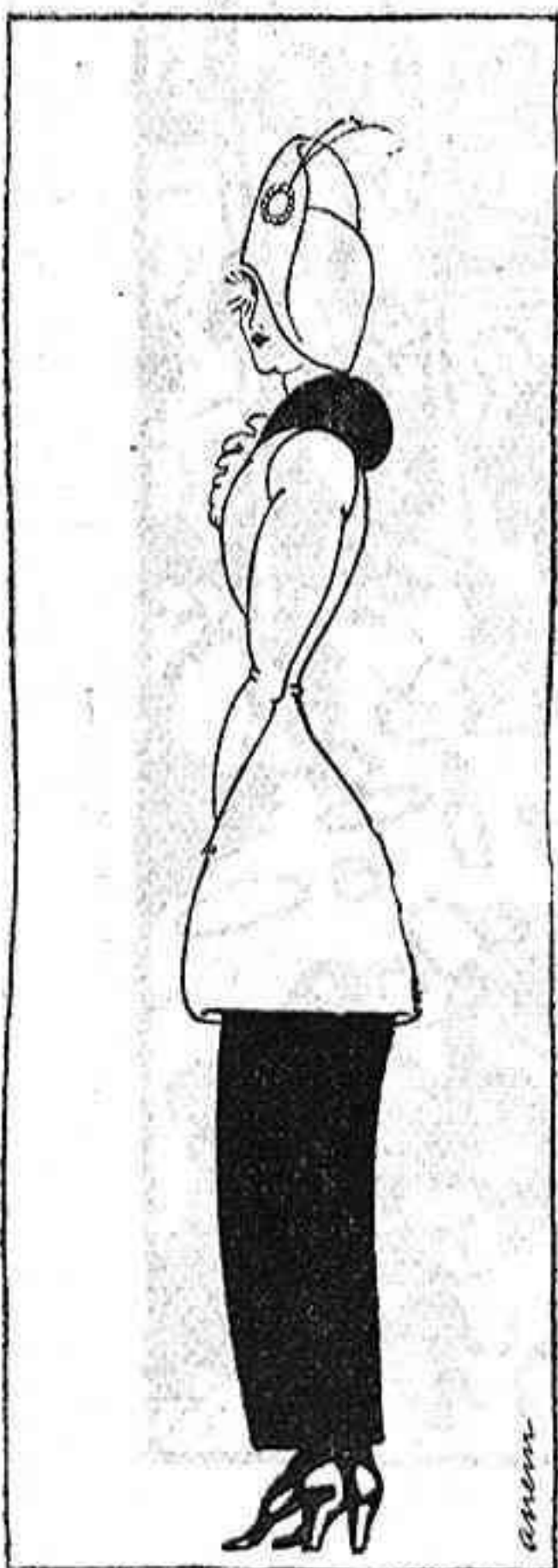
GLOSARI

L'ALTERNATIVA

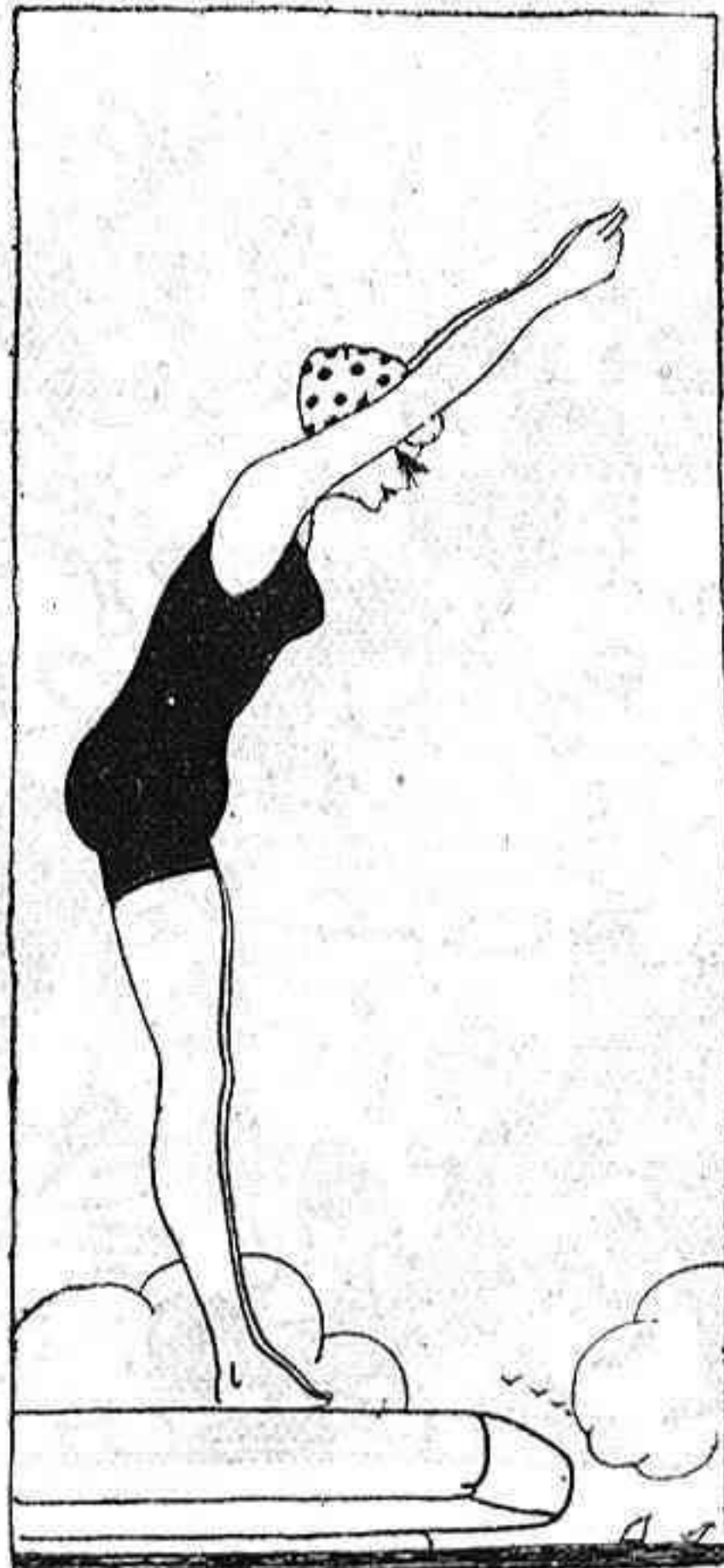
Cal confessar que això de que el Govern francès, sigui pels efectes de la censura, sigui per lo que sigui, hagi donat al idioma català la alta consideració atribuïda únicament als idiomes oficials té, en els presents moments històrics, una importància grandíssima per a la Catalunya dels nostres amors.

Pot-ser a alguns els semblarà que no té els efectes

CANVIS DE MODA I DE TEMPERATURA

—Aquí'm tenen estreta altra vegada, per obra i gràcia de la cotillaire.

—Aquí'm tenen a punt de remullar-me, per obra i gràcia de la calor prematura.

pràctics immediats del kolossal «Apet de l'Unitat», o sia el dinar dels cinc mil regionalistes, però de transcendència positiva per als ideals nacionalistes devem assignar-n'hi indefectiblement molta més.

Admetre, les potències aliades, el nostre llenguatge escrit a la censura, equival a donar-nos l'alternativa; a concedir al català el distintiu de parla viva i al poble que l'usa el títol de nació conscient i poderosa; és donar a la més excelsa de les nostres reivindicacions somniades patent oficial a perpetuitat, és posar el segell de distinció a la raça i és fer a Catalunya tots els altíssims honors que li han vingut regatejant durant sigles i sigles els quins més obligats estaven en concedir-li.

Ens agradaria sapiguer què hi diuen an això els eterns detractors de les nostres glories regionals. Ens plauria sentir-los, ara, els senyors-patums de l'Academia, els Royo Villanovas i tota la rècua de bescantaires de la nostra llengua, davant la recent disposició de la França.

Quina diferència entre el gest esplèndit de generositat dels homes d'aquella nació germana i l'actitut sempre despectiva dels cosins-germans de dins de casa!...

Aquella legió de voluntaris catalans, aquells mil abnegats gloriosos que anaren al front francès a batre's en defensa de la llibertat dels pobles, ja han aconseguit un aventatge més, ja han pres una nova trinxera a l'enemic, ja han guanyat un dret formidable per a la patria, un dret dels més poderosos i més dignes per als homes que s'estimen: el reconeixement de la nostra estimada parla en l'actual desconcert de les nacions europees, que esdevindrà demà, en el dia de la pau, el gran concert universal.

Ha sigut una victòria seva i serà una victòria nostra. Una victòria guanyada per la simpatia activa, no pas per l'indiferentisme neutral.

França no'n tingué prou amb penjar una creu al pit del més eminent i més venerable dels nostres poetes, que ara ha volgut coronar de llorer a tota la valenta niçaga del seu, del nostre, sereníssim Joffre. França, amb la seva disposició ministerial referent a l'admissió del català a la censura com idioma oficial, ha volgut donar-nos gentilment l'alternativa. Ara falta que els catalans ne fem bon us d'aquella gentilesa, i que la llengua que ella ha sapigut honorar amb tanta justícia, serveixi per a retreli un esplèndit homenatge d'agraïment.—XARAU

TELÓ ENLAIRE

No ha sigut aquesta una setmana de les que's distingeixen per grans aconteixements en el ram d'espectacles. Comparats amb la valenta alcaldada d'en Rius i Rius, a l'incautar-se dels sacs de farina que intentaven adinerar els explotadors del pobre, tots els drames i totes les comedies que s'hagin pogut donar al públic, no valen un panet de Viena.

En el «Cómico» ens han demostrat que, en materia de teatre, un títol quilomètric no correspon pas sempre a una bona obra de positiu valer. Ni per la lletra, que és adotzenada, ni per l'acció, que resulta esllanguida, ni per la musica, excessivament mansoia (*Aliquando bonus dormitat Vives*), *Los pendientes de la Trini* o *no hay mal que por bien no venga* donaran ni una engruna més de la fama que porten guanyada als seus autors. Llàstima que'ls discrets artistes hi esmersessin tant treball, i llàstima de presentació. Ja fan bé de reforçar el programa amb la gentilíssima i popular cantaire Raquel Meller.

Al «Novedades», en Ramonet Caralt, que segueix operant triomfalment, degué donar dimarts les primeres de *El talismán del Fakir*, drama guignolesc, i *El conde de Merville*, joguet còmic en tres actes, obres que deixem a judici del nostre amic Farfarello per a que en parli la setmana entrant.

La funció de teatre català donada el passat diumenge en l'elegant escenari del «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria», valgué un altre bon èxit als seus organitzadors i als que hi prengueren part. Formaven el programa les celebrades obres *El gran Aleix*, d'en Puig i Ferrer, i *Flors i violes*, d'en Creuet. Hi hagué aplaudiments per a tothom, i qui més s'hi distingí fou la Baró. Per a la pròxima s'anuncien les obres: *El cor del poble* i *Gent d'ara*.

I ara que parlem de projectes.

Doncs, *sabaràn* que aquesta nit, a l'«Español», inaugura una curta serie de representacions de «vaudeville», cinc, si no ens enganyen els cartells, la famosa companyia francesa de la «Porte de Saint Martin», de París, que vol mostrar-nos lo millor del repertori. Obra anunciada per al debut: *Triple-patte*.

També l'Empresa del «Tivoli» anuncia per a la pròxima setmana notables espectacles sarçuelers, entre ells alguna representació sensacional.

Amb això i amb dir que la simpaticona Jordi va estar famosa la nit del seu benefici, fent-nos una *Tieta* exquisida i rebent aclamacions i flors i coloms i *más* del seu públic alocat, està quasi bé dit tot lo que valia la pena de constatar en la present setmana dintre d'aquesta secció.

Diumenge jogaren en el camp del *Barcelona* un partit, la selecció *africana* i una de jogadors de segona lliga de la nostra ciutat.

Això d'*africana* és un dir; perquè de *moro* no n'hi havia cap entre'ls jogadors; tots eren *cristians* o, quan menys, ho semblaven.

Se tracta de bons xicots que estan fent el servei militar al Nord d'Àfrica i que, aficionats al noble sport de la puntada de peu, han format un parell o tres de Clubs de foot-ball en aquella ingrata terra.

El joc que desenrotllaren és un xic dur y peca d'individual sense que això vulgui dir que juguin malament, sino molt al contrari. Els defenses, sobretot, se'ns demostraren d'empenta. L'únic dolentet és el porter; li ficaven els *goals* i, com si res, semblava que hi trobés gust.

En quan a la selecció de segona lliga, ens demostrà, que entre'ls Clubs d'aquesta hi han xicots que valen molt. Tal com estava l'equip del diumenge creiem que podria haver-se-les amb

AL MAR

—Tu! Se senyala un periscopi.
—Miau! Bestia senyalada l'iberanos domine.

qualsevol de primera categoria amb probabilitats d'èxit. Des de'l porter i defenses fins als mitjos i davanters, tots jogaren de primera, dominant gairebé sempre als *africanos* i marcant-los la friolera de 6 *goals* per 1 que en feren els altres. Aquests *goals* foren entrats dos per en Nogués, dos per en Pelaó i dos per en Rognoni que se'ns revelà un gran davanter, lo mateix que en Nogués.

L'equip de casa, vencedor, estava format aixís:

Bordoy — Colet, Altés — Costa, Sancho, Bonet — Samsó, García, Nogués, Pelaó, Rognoni.

Aquests xicots perteneixen als Clubs *Europa, Barcino, Júpiter, Català, Centre de Sports de Sans* i no recordem si a algun altre, als quals felicitem pel bon planter de jogadors que'ns porten a la palestra.

—La selecció catalana ha obtingut a Madrid un gros èxit en els dos partits jogats per a disputar-se la Copa del Príncep d'Astúries, quedant detentor de la mateixa.

Els *equipers* eren dels cinc Clubs de primera categoria *Espanya, Espanyol, Sabadell, Uni i Atlètic*, no figurant-n'hi cap del *Barcelona* perquè aquest Club, segons sembla, està descalificat per sis mesos (ademés de la penyora corresponent), a causa de la seva actitud en el darrer partit de les semifinals celebrat a Madrid.

No obstant s'ha de confessar que els jogadors de la selecció sapigueren posar ben alta la nostra senyera foot-ballística, sense necessitat dels *barcelonins*, ja que guanyaren als del Centre per 6 a 3 el primer partit, i empatat dos a dos el segon.

Un accident dolorós tenim de lamentar solament, i és que, en el segon partit, en Casellas, de l'*Espanya* caigué i es trencà el braç esquer, quan mancaven pocs minuts per a acabar. Es dolorós i ho sentim vivament.

—Als Clubs de natació comencen a bellugar-se els peixos-homes en previsió de les futures *performances*. En Berdemás, com sempre, és el número hù.

A casa dels nàutics hi ha també moviment ovirant el proper campionat de Pasqua. Tot són entrenaments i eliminatòries. Veurem quins seràn els *eliminats*, a darrera hora.

El ram de la vela, demanin! Regates per tots els gustos i colors i com que els tres Clubs estan un xic de *morros*, cadascú fa una regata per ell. Al Marítim se disputen no sé què d'en Corbeto, el de la Barceloneta. Al Club de Mar un *porró* que no és de ví, sino de 1714, i al Nàutic s'estàn quiets com uns muscós esperant que als iats se'ls hi facin muscos.

Mot de la fin.

Els ardits excursionistes!

Llegim a *La Vanguardia* de di lluns: «Un centenar de socios del Pompeya verificaron la anunciada excursión a Santa Coloma de Gramanet, cumpliendo todo el programa anunciado y algo más. Al regresar, satisfechos por el éxito alcanzado, los organizadores proyectaban ya una nueva excursión».

Fa fredat pensar en el lloc on deuràn anar ara aquests cent excursionistes pompeians!

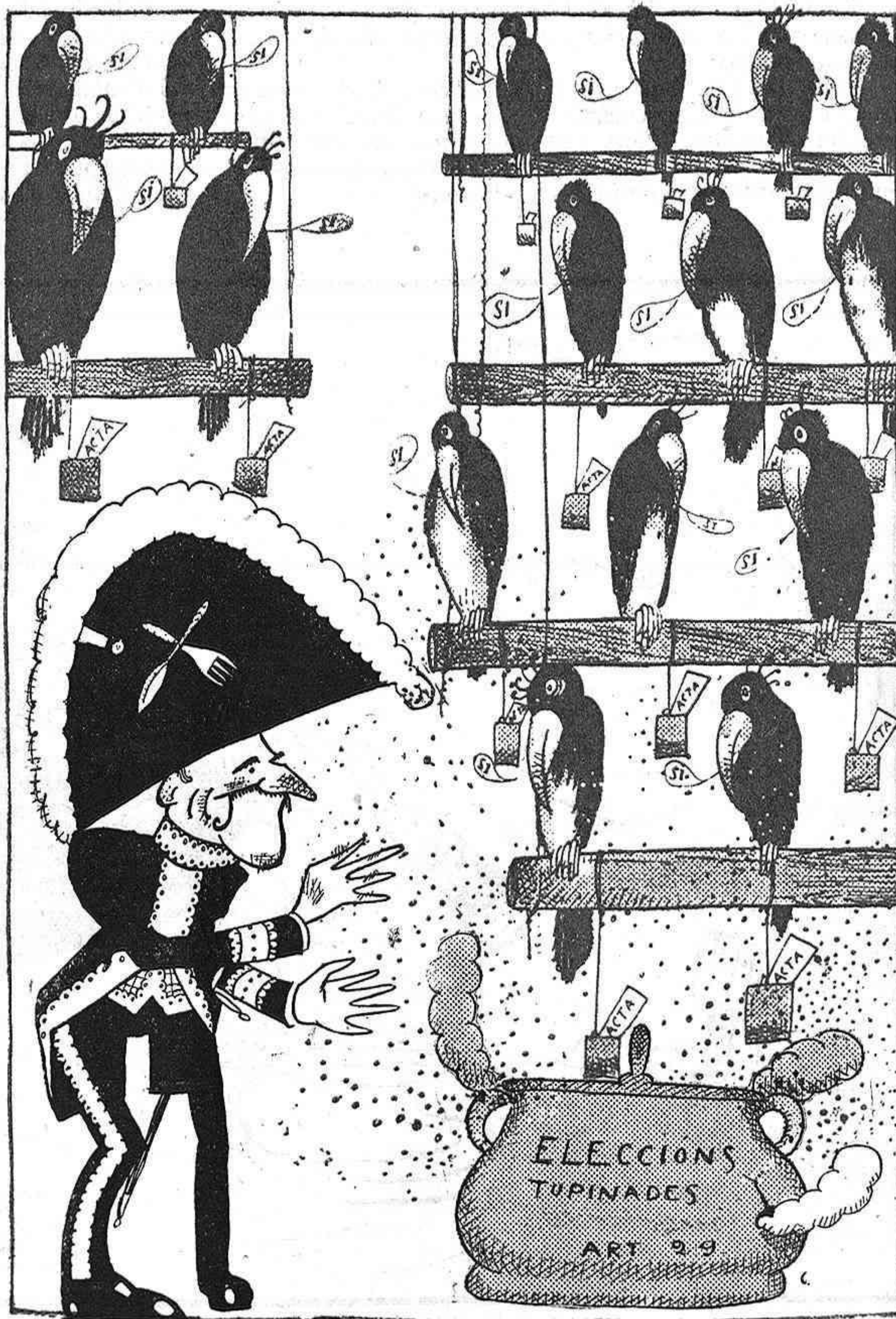
Si diumenge s'arribaren fins a Santa Coloma de Gramanet a menjar maduixes, en la propera excursió, al menys, al menys, deuràn arribar fins a la Font del Xato o a Montalegre sur mer.....

Això al menys!—Hip

NOTES D'ART

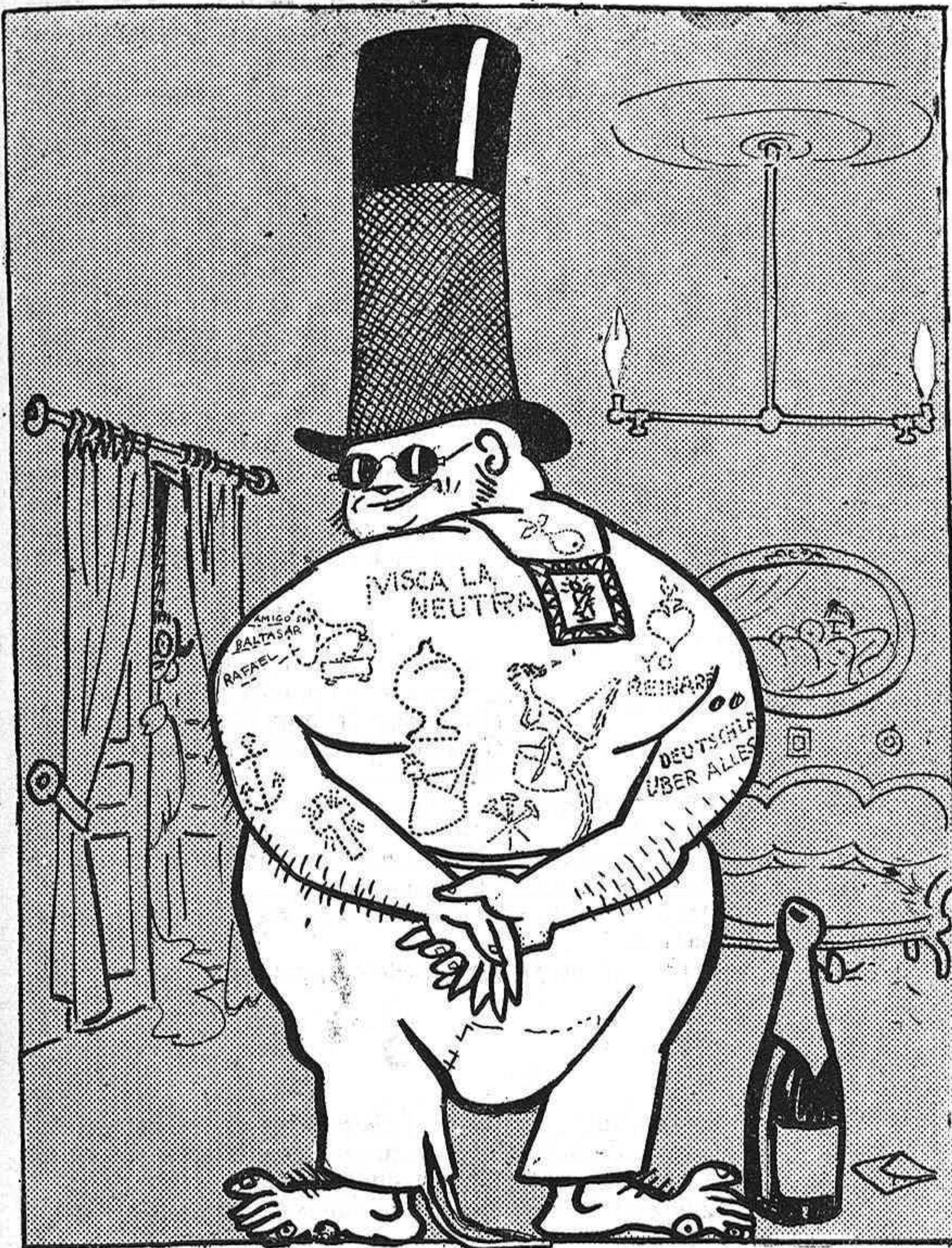
I anem a la exposició de la cèlebre societat «Les Arts i els artistes». En les tres sales ocupades per les obres dels individus que formen la societat, ens trobem amb coses ben dis-

EL SENYOR PRESIDENT

—Amb un programa com aquest i una majoria així, ¿no'ls sembla que podem tirar endavant?

L'HOMME TATUAT

—Què diantre!... No hem d'èsser menos que'ls apaches!

tintes i quasi totes elles dignes de lloança. Especialment dos dels concurrents, per lo nombrós de lo exposat, per la cura en escullir-ho i per lo perfecte que'ls hi ha sortit, tant el conjunt com la bondat de cada hu, particularment han de cridar la nostra atenció. Són en Nagues i en Sunyer.

Les aiguafortes del primer són ja una cosa definitiva; tot està bé allí: la composició, els assumptes, l'ofici, tot. Naturalment que unes t'encanten més que altres, ja per la gracia de les figures, ja per les habilitats del gravador; però totes elles estan que no tenen desperdici.

Les teles que exposa en Joaquim Sunyer també estan bé totes; però en el nostre concepte algunes d'elles són molt superiors a les demés, aixís el retrat de la Paulette d'una semblança extraordinària, pintat amb una simplicitat i energia que enamora; els uns d'una delicadesa sens igual en sa gamma de grisos i aquell paissatge central que ve a ésser un extracte de tots els indrets de les nostres costes.

El gran esmaltador Marià Andreu exposa el retrat de l'Ismael Smith disfregat de torero. Tot-hom té dret a fer barrila. Si un dia l'Ismael vol vestir-s'hi de debò i baixar a occir un brau, nosaltres posarem tots els medis per a que l'Alcalá li deixi fer i àdhuc anirem a assistir-lo en els seus ultims moments. No creiem que arribi el cas. Molt bé; dit lo anterior,

hem de confessar que el retrat no ens acaba d'entrar, descuidat en molts fragments i influençat en altres per artistes que tampoc són del nostre gust; res, no ens acaba d'agradar. En el retrat de la seva senyora, l'artista ja ha fet feina més acurada. En la faç està bé, en les teles les pinzellades són amples, sobries, hàbils; només hi trobem una com desproporció en mans i peus i un cert desdibuixament en una de les primeres.

En Ricard Canals deixa targeta de visita; un ball de mariners i un capet de nen. Són dues obres d'en Canals ni de les millors ni de les altres (en Canals de pitjors no'n té). Podia haver fet quelcom més el senyor president.

D'en Colom, l'Eliás i l'Ivo Pascual pot dir-se lo mateix que d'en Canals: poques teles, envíos fets quasi per compromís. De l'«Apa» molt bonic el pergamí policromat.

I anem a don Domingo Carles. Diuen que's vol tallar la qua; mal fet, home, mal fet; quan se sab pintar amb tanta delicadesa i bon gust com vostè ho fa en els bodegons, especialment un, i amb tanta traça com en aquella marina, s'ha de seguir treballant de ferm i pendre les coses amb calma. Ara, si lo que ha de fer són caps de dòna com el que exposa, plegui, plegui desseguida! Com és que no saben conèixer quan una cosa és dolenta? Jo quan escric un conte dolent ho sé perfectament, i si el publico és perquè ja el tinc venut i tinc mandra de fer-ne un altre; però en això vostè no hi entra. No li comprarà ningú i ensenya la llufa sense necessitat.

I ja som a en Vayreda. Tinc la més profunda convicció de que en Vayreda, jove com és, toçut com és, arribarà; i amb tot, sols una vegada he pogut fer una lloança de les seves obres. Es molt trist, però, la veritat, l'obra cabdal que exposa, «Dones de bany», no'm plauen. Retallats els còssos, sense gracia, uns colors antipàtics, aquella aigua que no ho sembla, el paissatge... Pintat amb

una bona fè que l'honora, això sí. Precisament en aquesta honradesa de procediment de vostè, és en lo que fundo les meves esperances de poder-lo exaltar molt promte.

En Casanoves i en Clará exposen un capaç el primer i un capet el segón. Ja sabem qui són aquests fulanos.

M. Rei

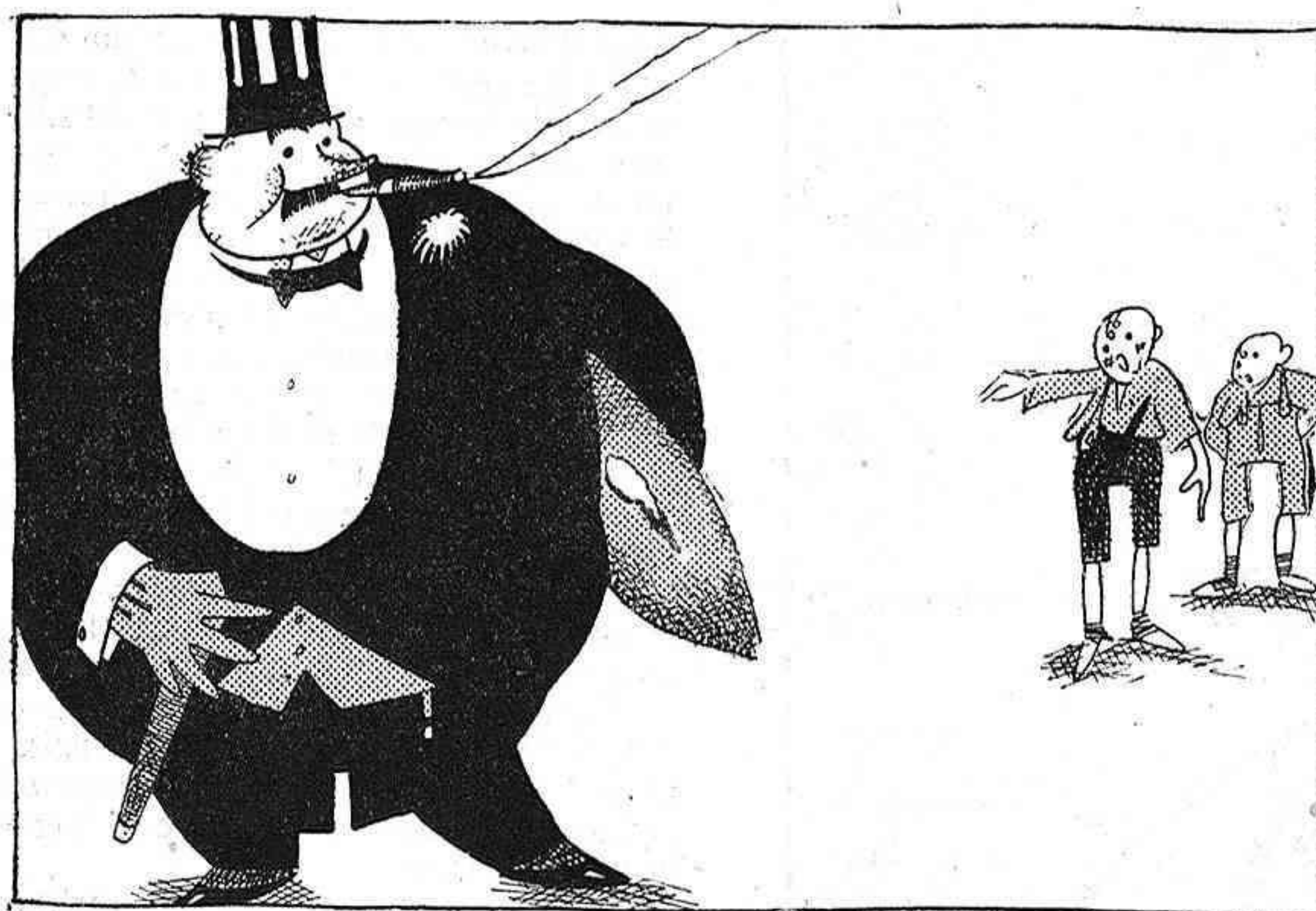
Nostre aixerit, *aunque joven*, alcalde s'ha incautat de tota la farina de Barcelona, amb l'intent de que els forners puguin vendre el pà barato.

Ha sigut aquest un altre punt d'home digne d'anotar-se a la llista de les seves valenties.

A l'Ajuntament, doncs, no se li pot dir allò de «en la casa donde no hay harina, todo es mohina!»

De farina rail... ne té per a vendre.

MENJAR DE LUXE

—Goita-te'l, tu!... Un senyor que parta un pa!

En nota enviada a Espanya, el govern alemany reconeix que'l torpedeig del *Sussex* és una cosa mal feta i que està disposat a indemnitzar a les víctimes.

I doncs, els germanòfils d'aquí, que trobaven excuses per a aquell crim, com queden ara?

Té d'ésser un martiri gros per a ells, veurs's desmentits pel propi Kaiser!

El premi a l'establiment més elegant i més artístic ha sigut adjudicat enguany a la confiteria d'en Llibre.

El jurat acordà la concessió unànimement, després de passar-se de mà en mà la fotografia de la fatxada.

I això que no hi havia l'amo a la portal!

De una nota oficial:

«Dilluns passat quedà oberta a l'Ajuntament l'expedició de cèdules per a persones i per a goços.»

Ja ho saben els barcelonins. Poden anar a les oficines municipals... i triar la cèdula que'ls convingui.

Parodies.

Per a demà, dissabte, hi ha anunciat un homenatge an en Rius i Taulet al peu del seu monument.

Al peu?

Déu vulgui que el *peu*, el gran patrici, no l'aixequi iradament, i amb la punta de la sabata no alcanci les postrimeries de algú.

Ara resulta que l'horrible crim descobert en amable cooperació pel jutge de Sant Feliu de Llobregat, un policia de Mallorca i el periodista senyor Bono, vindrà a ésser quelcom com allò de la mala dona del carrer de Ponent.

Després de presentar-se a la justícia el suposat terrible i la suposada víctima, nosaltres, de deducció en deducció, hem arribat a creure que la pobra escuarterada devia ésser un porc que els pagesos llençaren per malalt.

També creiem que els funcionaris públics seràn ascendits, i que a l'insigne periodista-detective senyor Bono, el senyor Peris Mencheta li augmentarà el sou. És lo menos que pot fer.

Per incumpliment del seu càrreg ha sigut expedientada una llevadora municipal.

En el dispensari de Càla Ciutat ho comentaven l'altre dia:

—Com ha sigut això?—preguntava un fulano.

—Res... que és una *llevadora* que's lleva tard.

Els senyors alemanys de «El Día Gráfico» varen volguer cercar les pessigolles a don Pere Aldavert. Se veu que *el viejo catalanista* no ho devia ésser tant d'antic catalanista quan encara no estava enterat de com les gasta el vell director de «La Renaixensa». Si ho hagués sabut no s'hauria ficat amb ell i s'hauria evitat el ridícol en que l'ha deixat la formidable embestida de don Pere.

Ahir dijous torejà per primera vegada en la temporada actual, l'excelentíssim senyor don Rafael Gómez, *el Gallo* més propiament anomenat «El divino calvo».

Encare que estém agraviats perquè no ha sigut Barcelona la ciutat escullida per a lluir novament ses habilitats, com que l'estimem tant no podem al escriure aquestes ratlles treurens-el del cap. Si hi som a temps ja'ls hi direm com ha quedat, i si no hi som a temps no deixin de llegir els diaris de Madrid.

Però, are ens en anem a telèfons, perquè estem amb una engunia...!

Estàn a punt d'arribar, si no han arribat ja, els volums de la «Ciencia Francesa» regalats pel ministre d'Instrucció de la veïna República al Institut d'Estudis Catalans.

Quina emoció sentirà en «Xenius» al col·locar-los a la estanteria!

Els deurà posar a prop d'aquells famosos volums de procedencia alemanya.

Au dessus de la melée.

Au dessus de la melée, però en el prestatge de sota.

A Sant Andreu no's cansen de fer mitings contra el monopoli dels enterraments.

Naturalment, un barri tan democràtic com la patria de l'Ignasi Iglesias no pot estar per *Pompes*, ni que aquestes siguin funeraries.

Lo que hi ha de sensible és que l'Ajuntament se'ls escolta com qui sent ploure.

I això també es comprèn. Com que l'Ajuntament no ha rebut encara la protesta de cap difunt, i a viu no hi ha qui el guanyi...

Escenes d'amor modern:

Diàleg entre enamorats:

—Vaja, dona, faci'm feliç... Concedeixi'm la seva mà.

—La mà, vol que li concedeixi?... Però si ja fa mitja hora que'm té agafada la pantorrilla!...

Antoni López, editor, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

TELÉFONO 4115

NOVÍSSIMA ORTOGRAFIA CATALANA

VOABULARI ORTOGRÀFIC

Segons les Normes de l'Institut d'Estudis Catalans. Ordenat i anotat per A. ROVIRA I VIRGILI

Ptes. 2

PER A. ROVIRA I VIRGILI
Un tom: Ptes. 3

GRAMÀTICA ELEMENTAL DE LA LENGUA CATALANA

FREDERIC SOLER (Serafi Pitarra)

SINGLOTS POETICHS

La Butifarra de la Llibertat	Ptes. 0'50
La Esquella de la Torratxa	» 0'50
Lo Cantador	» 0'50
Lo castell dels tres dragons	» 0'50
Cosas del oncle	» 0'50
¡Ous del dia!	» 0'50
Las píldoras de Holloway o la pau d'Espanya.	» 0'50
Si us plau per forsa	» 0'50
Un mercat de Calaf	» 0'50
Un barret de riallas.	» 0'50
La venjansa de la Tana.	» 0'50
La Vaquera de la piga rossa	» 0'50
Las Carabassas de Monroig	» 0'50
En Joan doneta	» 0'50
Lo punt de las donas	» 0'50
L'últim Trencalós	» 0'50
L'africana (parodia).	» 0'50
Grá y Palla, paper per matar ratos	» 0'50
Lo Boig de les campanilles	» 0'50
El Profeta (parodia).	» 0'50
Faust (parodia)	» 0'50
Liceistas y cruzados	» 0'50
Los héroes y las grandesas	» 0'50
La mort de la Paloma	» 0'50

Les 24 obres poden adquirir-se també enquadernades en dos volums al preu de 12 pessetes

DICCIONARI

CATALÀ - CASTELLÀ & CASTELLÀ - CATALÀ
Un tom d'unues 900 planes
per A. ROVIRA I VIRGILI
Pessetes 10

PRÒXIM
A
SORTIR

LLIBRE DE LECTURA ESCOLAR

PER A. ROVIRA I VIRGILI

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebra a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaxes.

MUSICA ALEMANYA

Els aliats.—Vol fer el favor de tocar-nos una altra peça, que aquesta ja la sabem de cor.